



WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

# Н О Д У Н А В К А.



№ 5.

У Петакъ 29. Јануарія.

1843.

## СА АВАЛЕ ВИЛА.

Милій Боже! чуда големога,  
 И досадъ су зыме зымовале,  
 Али ніе о Светоме Сави  
 У сред' зыме кадъ му ніе време  
 Ни грмло ни севало вгда.  
 Шта е ово и нашто намъ слуги? —  
 Текъ изрече ове Србниѣ речи  
 Алъ Авала одъ старина дична  
 Засіјасе у светлу красномъ,  
 У то доба повисе вила,  
 Врису светла изъ гр'оца бела  
 Башъ канда е у сужанству была:  
 „Ой Србине! весела ти майка,  
 Стани мало и погледай на ме,  
 Мене слушај да ти право кажемъ.  
 Четрдесетъ ево има зыма,  
 Одъ кадъ самъ се появила овде,  
 Са громови о Светоме Сави;  
 Онда самъ се заплакала тужна  
 И позвала мое витезове  
 Да устану да истребе гус  
 И даіе противнике царске,  
 Па да Цару ослободе народъ.  
 Што самъ тела, то самъ учинила  
 Са громов'ма сбацила самъ ярамъ  
 Са народа скинула тиранство,  
 Па имъ песме после извјила  
 Съ њима мое веселила Срблѣ.  
 Ево има тридесета зыма,  
 Како самъ ти умукнула тужна,  
 И у лугъ се я склонила тавный,  
 Да ми Србче не увиди лица  
 И мога да не чуе гласа;  
 Сиротниѣ лелекъ додја ми,  
 И трнегъ човечества туга

Одъ тиранства нечувены јада,  
 Да б' одъ кога ни по јада мога  
 Веѣ одъ свога назов' поглавара.  
 Одъ то доба оладни ми душа  
 И тело ми у ледъ претворисе,  
 Изчезоше сва чувствила дична  
 Умртвише моѣи мога быка;  
 Да не гледамъ Срба у сужанству  
 Ђе се кланя наметъ поглавару  
 И пастьру теке паямъ своме;  
 Да не гледамъ невидѣны јада  
 Ђе ми колѣ по изборъ юнаке  
 И невину ље пролива крвцу,  
 Да бы зашто, ни по јада мога,  
 Веѣ само изъ беснила пушта  
 Да у роду не има юнака;  
 Да не гледамъ чуда и покора;  
 Да не гледамъ грабљивога вука,  
 Ђе отима землѣ и ливаде  
 И ље глоби сиротнију тужну,  
 Да напуни свое кесе пуште,  
 Да у роду имуѣнигъ нема;  
 Да не слушамаъ плача сиротиньска,  
 И уздица немоѣника уди,  
 Ђе имъ пали куѣе и куѣишта,  
 Ђе иј гони кано курякъ овце.  
 Па да б' зашто, ни по јада мога  
 Веѣ само зулumu за атаръ  
 И грабежу себичноме своме.

Шта е мене горки стало мука,  
 Докъ самъ она угледала крыла  
 И соколе на гласу юнаке,  
 Све на изборъ витезове славне.  
 Шта е мене грдни стало мука,  
 Докъ самъ редомъ одонла дично  
 И докъ самъ иј брижно негујуѣи  
 Упознала съ конѣмъ и оруж'емъ,  
 А да б' зашто, ни по јада мога,  
 Веѣ само на обрану Србства.

Ей Србине! весела ти майка,  
 Пытай старца одъ оны времена  
 Да ти каже, и да ти опише,  
 Како самъ се съ нѣма поноспла  
 У свакоме бою крвавоме.  
 Шта самъ онда показала свету  
 И юнаштва учинила дична,  
 Да се прича, докле трае Србства;  
 И пре битке плела самъ имъ венце,  
 Сръ самъ знала, да ю добитъ морамъ,  
 Ће се они текъ укажу само.  
 Ей Србине, и срамоте твоє,  
 И не пытайшь, ѣе су изгнули,  
 Да ти лице румень не зажари  
 Одъ греоте и покора тежка?  
 Ей жалости и до гроба мога,  
 Да су пали у борби крвничкой,  
 И у полю ѣе се мейданъ дели,  
 Не бы мени ни по яда было,  
 Веѣъ скаречно изгнуше тужни  
 А одъ наметъ Срба поглавара.  
 Ће е змаю КАРА ЋОРЋЕ славный? —  
 Авай мени и до Бога мога  
 Ће ми Србство нагрди на веки;  
 Є ли было юшть чуда у свету,  
 Да се юнакъ сивиромъ убїи,  
 На юшть у сну одъ своєга кума?  
 А камо ми мов десно крыло  
 И обрана Молеръ соко дивный?  
 Съ капетаномъ Радичемъ юнакомъ  
 И племѣемъ у бою познатимъ  
 Што продаде ка на кланѣ овце?  
 Кнеза Симу зашто ми посече?  
 А зашто ли Драгнѣъ Капетана  
 На Цукиѣа Павла и Живана  
 И владку отца Мелентію  
 Са нѣгова два сестриѣа млада,  
 Два детиѣа невина на свету,  
 Зашт' да колѣ кадъ за кланѣ вису?  
 Ей жалости и до гроба мога  
 За Младеномъ за юнакомъ мудрымъ,  
 Кога посла у гору зелену,  
 Те у гори уби га айдучки,  
 И узъ нѣга юшть невино дѣте.  
 На ѣе ти є Николавиѣу?  
 Ће л' войвода Стреля Србска дика?  
 И камо ти Абдулиѣу Марко?  
 А кам' Прота Матея изъ Рипни?  
 Камо моя два сокола сива  
 Чарапиѣа два роѣена брала?  
 Зашто паде и Андрија Јокиѣъ?  
 Зашто уби Кнеза изъ Средиѣва  
 И писара Алексицу свога?  
 Што угяви Протиѣева Стеву,

У дунаву изагна му душу  
 И остале безъ броя юнаке?  
 Зашто покла мою децу сивну,  
 Мою децу све соколе дичне  
 Безъ неволѣ и безъ сваке кривде?  
 Па да б' зашто, ни по яда мога  
 Веѣъ за атаръ свога владоствѣ,  
 Да у Србству не има юнака,  
 Да га Србинѣъ не споминѣ снажна,  
 Веѣъ да е' кланя нѣму совольномъ.  
 Юшть є мало што самъ избролла,  
 Юшть бы знала, ал' ме душа тишти,  
 Юшть да може да ти крушка каже,  
 Клета крушка среди Красувца,  
 Шта е она осушила людїи,  
 Срце бы се у теб' замрзнуло.

То е старый грешникъ починїо:  
 Одъ тирански да не причамъ браѣа;  
 Юштеръ само да наведемъ овде  
 И нѣгово што почини дѣте:  
 Айде стара Аци Милутина  
 Одъ старина позната юнака  
 И нѣгова добра сына Луку,  
 Атанацка кмета изъ Пударѣа  
 Да юшть кмета изъ Трнаве Янка  
 И изъ Шума кмета Виѣентїи  
 И моєга Павла Татарина,  
 И остале многе уставовце  
 Што погуби и посече лудо  
 Юшть бы о томъ преѣутала овде,  
 Баръ су пали за народну правду,  
 И слободу отачбине своє  
 Искупили Уставъ своїомъ крвлю,  
 Да се прича да су жертва были,  
 Ал' што уби овъ своєга кума  
 Капетана Мїяїловиѣъ Янка,  
 Савезана нѣму доведена  
 Предъ народомъ на срамоту свою  
 А юшть своїомъ самовольномъ рукомъ?  
 И юшть зашто у свидиру тужне  
 Ћорѣвиѣа Мїяїла красна  
 И съ нѣимъ Перу Милосавлѣвиѣа  
 Изъ тавнице на видъ изведена  
 И безъ суда и безъ сваке правде  
 Да їи сече и да їи тамани? —  
 Заръ се тако са народомъ влада?

Тако і' было и тако се свило,  
 Па како су гнѣтачили народъ  
 Онако їи и сустигло правдомъ  
 И све нѣине одъ крви роѣаке. —

Ой Србине! весела ти майка  
 Кадъ упыта ево да ти кажемъ,  
 Зато грми о Светоме Сави  
 У средъ зыме кадъ му нїє време

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Да зна Србство да е край тиранству.

Ево нѣму земаљскогъ Устава  
Некъ га чува и нека га брани  
Па нека се онъ не бои врага,  
Са васкресомъ своєга Устава  
Васкресло е и нѣгово быће.

И.

## РАЗГОВОРЪ ДВЕ ДРУГАРИЦЕ О БА- ЛОВИ.

(Савка у соби на прозору стои; Любица улази унутра.)

Любица. Познае се кое было на балу, нѣ се ни обуко, јоштъ у неглиже, добро јутро! добро јутро!

Савка. Башъ самъ садъ устала, па гледимъ, оћу л' кога спазити, кои е на балу было, па башъ никогъ. Ал' нѣ ни чудо, дружба намъ е было одвећъ весело и тако пріатно да се нисмо могли пре 4 саата по поноћи разставити и разићи.

Любица. Заръ тако доцканъ!

Савка. Доцканъ! — Та већъ право имашъ што се чудишь, еръ оваковогъ бала, јоштъ ниси видила, а да си којомъ срећомъ на нѣму была, као што ниси, ты бы молила Бога, да се јоштъ една ноћ настави. — Веруешъ ли ми да бы и дуже остали само да су стари тела.

Любица. Знамъ да су таки стари, они почемъ се најболъ човекъ развесели, гледи една како бы намъ на путъ стати могли. А кадъ су они млади были, нѣ ий мого нико одъ нѣногъ палила сносити, а садъ се знаду предъ нама извјати.

Савка. И садъ ми на срцу стои, кадъ се сетимъ, како самъ се добро веселила, у ушима ми чисто и садъ Полка звони. Седи овде кодъ мене (покаже јој рукомъ на миндерлукъ).

Любица. (седне.) Преповедай ми молимъ те како е было, баръ да чуемъ кадъ нисамъ была, да ме мене желя.

Савка. (Мисли у себи мисли, пакъ на едARED) Не знамъ одкудъ бы ти почела преповедати, са сви страна кадъ се промыслимъ, было е тако красно, тако дивно, да нисамъ у стању онако описати, незна се ил' е почетаки одъ

свршетка, или овај одъ оногъ, ил' е среда одъ обоєгъ лепна была; доста ти е то, да самъ ед-ва стаяла на ногу, тако самъ непрестанно играла, па самъ была опетъ желила, да дуже останемъ.

Любица. Та башъ я то желимъ да чуемъ, какавъ е почетаки, среда и свршетаки было, да се знамъ будућегъ бала ако јоштъ кои буде, наћи. —

Савка. Быће за цело јоштъ у четвртаки еданъ: та то ме и тѣши, другіе незнамъ, како бы могла прегорети, и изъ главе избрисати овај садъ прошастый балъ.

Любица. Блѣ была Тинка и Јуца садъ на томъ балу? ако нису да идемъ к' нѣма да имъ преповедамъ, нека и нѣи заштити мало на срцу, и мене ий желя, као и мене што е.

Савка. Јо! јо! да како да су были! да си ий видила како су се намодирале, — не бы ий могла позвати, ту су ти мой брате венцы, пукети одъ разны пантльика, коса валяда више него одъ 20 струка оплетена, па на мене ни погледати, канда су у Паризу были, ал' нека ий, нека. —

Любица. А како бы то было! да се нисте пре што годъ завадиле? или да ниси ты болъ одъ нѣи обучена была, пакъ су ти завадиле?

Савка. Нѣ! нѣ! знамъ я зашто е, али нека — Богъ да прости —

Любица. Кажѣ ми молимъ те шта е то было, баръ да имъ и я пркосимъ.

Савка. Ко е нѣма кривъ зато, што су Офицѣри и други чиновници са мномъ више се пута окренули и играли, цего с' нѣма. Ако е Полка они са мномъ ако е Полонезъ ил' Валцеръ такоћеръ, ако се Лепа Маца игра или Лесе они се увате у колу до мене, најпоследѣ и кадъ се шећемо с' нѣма се шећемъ, па е нѣма то целогъ бала као кость у грлу стаяло, а мени ни бриге нѣе, него се све поносимъ.

Любица. А ко е нѣи забалѣо на балу и по-највише с' нѣма играо?

Савка. С' нѣма су играли, Кадетићи Писарчићи и гдикои Офицѣръ, и то кадъ кадъ, кадъ кадъ, ал' чекај само докъ намъ тай четвртаки радостный дође, па ћешъ видити, подго-

ворибу све Офицере и Чиновнике, да ни еданъ с' њима не игра, него све с' нама двома, па некъ пукне ђаво у њима.

Люб. Савка! Ты си мене чисто распалила, едва чекамъ да дође четвртакъ. Мы ћемо се заедно и еднако напуцовати.

Сав. Само косу да добро с' пукетима направимо и обрве навучемо ерѣ глава сво тѣло краси.

Люб. А зарѣ ноге да не ушнирамо? знашь да се то на балу прво и прво примѣти! —

Сав. Естъ, естъ, имашъ право, кадѣ е глава с' ногама лепо украшена, онда башъ да се и лоше обуче, па пасира. Добро си примѣтила, ерѣ кадѣ се Полка игра, онда се највећма пантљике виде, и парадираю, само не треба да су одвећ широке, пакъ онда лепо стов.

Люб. Мы смо све већ наредили, и пола е готова, а ако намъ јошъ стариј допусте, онда е зацело; зато бы требало, да пытамо, па да се изъ ранија преправљемо, и измышљavamo, како ћемо се обући да свакъ за нама погледа.

Сав. Моя е мама мени пре обећала, да ће ме и садъ водити, ал' не знамъ шта ће ми садъ рећи, ерѣ самъ безъ цыпела с' бала дошла, па боимъ се да не удари одѣ речи на трагъ; а као што се говори, да ће овај балъ, кои ће садъ бити, јошъ много лепшиј бити, то ће ми требати слободно два пара да подеремъ, другчије не ми вайде ни ићи.

Люб. Я не могу выше трпѣти, идемъ кући да пытамъ матеръ оће л' ми допустити, пакъ ћу после подне доћи, да ти кажемъ, а међу тымъ, запытай и ты твою маму, да знамо на чему смо. (Полюби се са Савкомъ) С' Богомъ, очекуй ме по ручку, (оде.)

#### П О Р У Ч К У.

(Савка замышљена седи на столици у саали, к њој улази Любница с' радостнымъ гласомъ и веселымъ лицемъ.)

Люб. Моя е желя испуњена, я самъ матеръ намолѣла, пустиће ме на балъ, и сама ће са мномъ ићи.

Сав. Благо теби! —

Люб. А шта си ты тако не веселя? Ниса л' погодѣла, да ће ти мама одѣ речи одустати? —

Сав. Право ты кажемъ, да су стариј ђаволи, и да се извѣлю само предѣ нама. Садъ ме жали што самъ много играла, па кадѣ јој наспомену за балъ, она се задерѣ за очи, говори, вальда оћешъ да се разболешъ, пакъ поредѣ све мое неволѣ онда, да и на Апотеку трошимъ. —

Люб. То су њини изговори, њима е жас што се и они кои путѣ не могу обрнути, па онда имъ е крива Апотека, а нећеду да помысле да су и они млади были, па имъ е онда Апотека и безъ бала добра была, и потребовали су е.

Сав. Не само кадѣ су млади были и безъ бала но и данъ данашњиј карминъ шатвосерѣ и живазѣ руку имъ не избыва.

Люб. Ах! да шта ћемо садъ чинити! Ако то моя мати чуе, неће онда за цело, ни она мене пустити, нитѣ самномъ ићи.

Сав. Я болѣ да не будемъ жива, ако на овај балъ садъ не узидемъ. Офицерима и другимъ отмѣнымъ Чиновницима самъ свима казала да ћу доћи, и знаду, а садъ да се уватимъ у лажи, и да имъ не смемъ никадѣ у очи погледати.

Люб. Идемъ я Савка да зовнемъ маму, па да е молимо, може бити да ће се преволѣти, и да ће те пустити. Само кадѣ дође, немой ништа Бога ти противно да јој говоришь. (Оде.)

(Продуженіе слѣдуе.)

#### С М Ъ С И Ц Е.

(Добаръ обычай.) Кодѣ стари персѣйски кралѣва быо е обычай, да се изъ сна, одѣ собногъ служителя, свако јутро овымъ речма буде: „Пробуди се Господару, и помысли на дужности твоѣ, кой те е ради Богъ на престолѣ посадіо!

(Стра за страомъ.) „Я се страшимъ“ рекне богатый некѣй раскошникъ свомъ прѣятелю, „я се одвећ страшимъ, да као просѣякъ не умремъ.“ — „Како ты радишь“ продужи му прѣятель, „я се јошъ горе нешто страшимъ. — „Я се страшимъ да ты као просѣякъ не узживишь.

А. Ч.